

Ruim 1 op de 10 die fysiotherapie of mondzorg nodig heeft, mijdt dit door kosten

S. Huijgen, M. Meijer, A.E.M. Brabers, J.D. de Jong

De meeste burgers geven aan niet af te zien van een bezoek aan de huisarts, arts of verpleegkundige in het ziekenhuis, tandarts, mondhygiënist, fysiotherapeut of een zorgverlener in de GGZ vanwege de kosten. Het percentage burgers dat vanwege de kosten wel afziet van deze zorg is het hoogst onder burgers die zorg van een fysiotherapeut en mondzorg nodig hebben. Van alle mensen die zorg van een fysiotherapeut nodig hadden, ziet 13% af van een bezoek vanwege de kosten. Hiernaast ziet 12% af van een bezoek aan de mondhygiënist en 11% van een bezoek aan de tandarts. Er zijn verschillen tussen burgers in de mate van afzien van een bezoek aan zorgverleners. Zo geven mensen met een slechtere financiële situatie vaker aan af te zien van een bezoek aan de tandarts vanwege de kosten dan mensen met een betere financiële situatie.

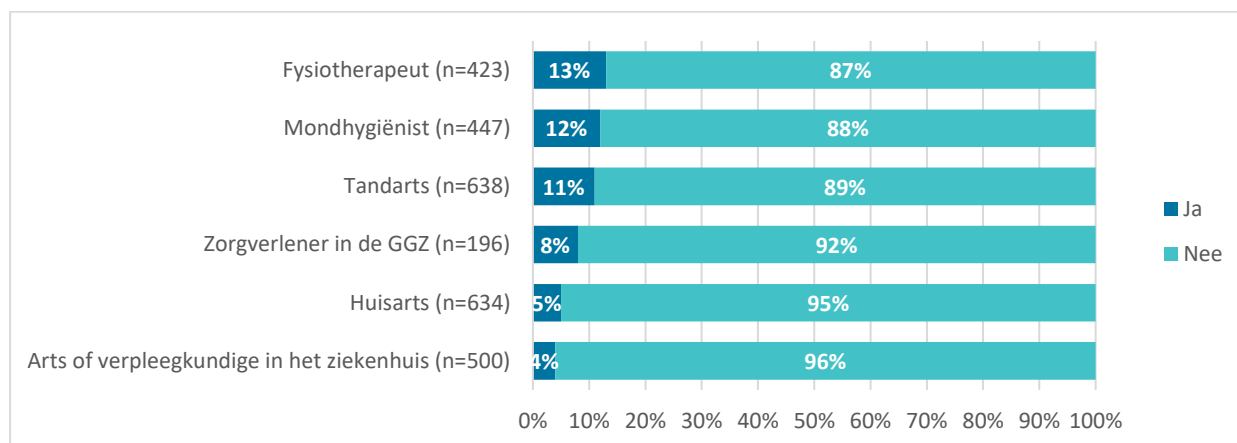
Afzien van zorg

Toegankelijkheid is, naast betaalbaarheid en kwaliteit, een belangrijke pijler van de Nederlandse gezondheidszorg¹. Het is van belang dat mensen tijdig de zorg kunnen krijgen die zij nodig hebben. Eén van de aspecten van toegankelijke zorg is financiële toegankelijkheid. Kosten van zorg die mensen zelf moeten betalen, kunnen ertoe leiden dat zij afzien van zorg. In de jaren 2016-2024 gaf 8-16% van de burgers in Nederland aan af te zien van een doktersbezoek, behandeling of medicijnen vanwege de kosten³⁻¹¹. Om meer inzicht te krijgen in wat voor zorg mensen mijden, hebben we onderzocht bij welke zorgverleners burgers afzien van een bezoek vanwege de kosten. Ook hebben we gekeken of hierin verschillen zijn tussen groepen burgers. Het Nivel heeft hiervoor in november 2024 een vragenlijst uitgezet binnen het Nivel Consumentenpanel Gezondheidszorg.

Meeste burgers die zorg nodig hadden zien niet af van een bezoek aan zorgverlener vanwege de kosten

Figuur 1 laat zien dat de meeste burgers die in de afgelopen 12 maanden zorg nodig hadden van een zorgverlener, niet hebben afgezien van een bezoek aan deze zorgverlener vanwege de kosten. Het percentage dat afziet van een bezoek aan een zorgverlener vanwege de kosten is het hoogst voor de fysiotherapeut (13%), mondhygiënist (12%) en de tandarts (11%).

Figuur 1 Heeft u in de afgelopen 12 maanden vanwege de kosten afgezien van een bezoek aan^A:

^A De aantallen (n) verschillen sterk tussen de zorgverleners. Dit komt omdat in de analyses de categorie 'niet van toepassing' niet is meegenomen. Wanneer burgers deze categorie hebben aangekruist, betekent dit dat ze geen zorg van deze zorgverlener nodig hebben gehad. Meer mensen maken bijvoorbeeld gebruik van de huisarts dan van een zorgverlener in de GGZ.

Mensen met slechtere financiële situatie zien vaker af van een bezoek aan de tandarts, mondhygiënist en fysiotherapeut

Mensen met een lager inkomen (<1750 en 1750-2700 euro) en een slechtere financiële situatie (schulden maken/spaargeld aanspreken of precies kunnen rondkomen) zien vaker af van een bezoek aan verschillende zorgverleners vanwege de kosten dan mensen met een hoger inkomen (>2700 euro) en een betere financiële situatie (een beetje of veel geld overhouden). Een voorbeeld hiervan is dat 20% van de mensen met een inkomen van minder dan 1750 euro afziet van een bezoek aan de **tandarts**, tegenover 15% van de mensen met een inkomen van 1750-2700 en 9% van de mensen met een inkomen van meer dan 2700 euro. Een volledig overzicht van de percentages is te zien in Tabel 1 in Bijlage A.

Mensen van 65 jaar en ouder zien minder vaak af van een bezoek aan de tandarts en mondhygiënist

Mensen van 65 jaar en ouder (6%) geven minder vaak aan af te zien van een bezoek aan de **tandarts** dan mensen tussen de 40 en 64 jaar (14%). Hiernaast geven mensen van 18 t/m 39 jaar (17%) en 40 t/m 64 jaar (14%) vaker aan af te zien van een bezoek aan de **mondhygiënist** dan mensen van 65 jaar en ouder (2%) (zie Tabel 1 in Bijlage A voor overige percentages).

Mensen met een matig/slechte ervaren gezondheid zien vaker af van een bezoek aan de tandarts of zorgverlener in de GGZ

Mensen met een matig/slechte ervaren gezondheid (18%) geven vaker aan af te zien van een bezoek aan de **tandarts** dan mensen met een uitstekend/zeer goede ervaren gezondheid (6%). Hiernaast geven mensen met een matig/slechte ervaren gezondheid (19%) vaker aan af te zien van een bezoek aan een **zorgverlener in de GGZ** dan mensen met een goede ervaren gezondheid (4%) (zie Tabel 1 in Bijlage A voor overige percentages).

Tot slot

Het percentage burgers dat afziet van een bezoek aan een zorgverlener vanwege de kosten is het hoogst voor de fysiotherapeut (13%), mondhygiënist (12%) en tandarts (11%). Dit komt overeen met eerder onderzoek van de Patiëntenfederatie¹². In dit onderzoek werden ook voor mondzorg en fysiotherapie de hoogste percentages van zorgmijding gevonden. In ons onderzoek zien we verschillen tussen groepen in het afzien van zorg vanwege de kosten. Mensen met een lager inkomen zien vaker af van een bezoek aan de tandarts dan mensen met een hoger inkomen. Hiernaast geven mensen met een slechtere financiële situatie vaker aan af te zien van een bezoek aan de huisarts, tandarts, mondhygiënist, fysiotherapeut, een arts/verpleegkundige in het ziekenhuis en zorgverlener in de GGZ dan mensen met een betere financiële situatie. Afzien van zorg vanwege de kosten kan leiden tot gezondheidsschade voor de patiënt en hogere zorgkosten, vanwege complicaties of co-morbiditeit¹³.

Een mogelijke verklaring voor het feit dat burgers met name afzien van een bezoek aan de tandarts, mondhygiënist en fysiotherapeut is dat deze zorgverleners, behalve voor specifieke aandoeningen, niet in de basisverzekering zitten¹⁴. Hierdoor moeten burgers deze vormen van zorg zelf betalen als ze geen aanvullende zorgverzekering hebben afgesloten. Als gevolg hiervan zien burgers mogelijk vaker af van een bezoek aan deze zorgverleners dan aan de huisarts en arts/verpleegkundige in het ziekenhuis, die vanuit de basisverzekering vergoed worden. Voor de arts of verpleegkundige in het ziekenhuis en zorgverlener in de GGZ geldt wel een eigen risico. Dit kan mensen ook tegenhouden in een bezoek aan deze zorgverleners¹⁵. Mensen met een lager inkomen en slechtere financiële situatie hebben mogelijk niet de middelen om het eigen risico en zorgkosten die niet door de basisverzekering vergoed worden te betalen. Hierdoor zien ze mogelijk vaker af van een bezoek. Er is een samenhang tussen de kenmerken inkomen, financiële situatie en ervaren gezondheid. Mensen met een lagere sociaaleconomische situatie leven vaak in minder gunstige werk- en woonomstandigheden en hebben een ongezondere leefstijl, wat gezondheidsproblemen tot gevolg kan hebben. Andersom kan het door een minder goede gezondheid lastig zijn om een baan te vinden, waardoor het inkomen daalt¹⁶. Daarmee kunnen de mechanismen die een rol spelen in de relaties tussen inkomen, financiële situatie, gezondheid en afzien van zorg elkaar versterken.

Vanuit het huidige demissionaire kabinet zijn er plannen om in 2027 het eigen risico te verlagen van 385 euro naar 165 euro per jaar en de maximale betaling voor medisch specialistische zorg op 50 euro per behandeling te zetten¹⁷. Mogelijk zullen hierdoor minder mensen afzien van zorg uit de basisverzekering, waarvoor een eigen risico geldt. Omdat fysiotherapie en mondzorg niet, of alleen voor een beperkte groep, in de basisverzekering zitten, heeft een verlaging van het eigen risico waarschijnlijk geen invloed op het percentage burgers dat afziet van deze zorgverleners vanwege de kosten¹⁴. Met de geplande verlaging van het eigen risico is het daarom van belang om naar de ontwikkeling van het mijden van zorg over de tijd heen te blijven kijken.

Literatuur

- 1 De Visser, M., Boot, A., Werner, G., Van Riel, A., & Gijsberts, M. (2021). Kiezen voor houdbare zorg. Mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak. Bijlage 1.
<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2021/09/15/kiezen-voor-houdbare-zorg>
- 2 Van Dijk, T., & Van de Vijver, P. (2013). Keuzegedrag bij zorg
<https://llms.openstate.eu/docs/5c/23/5c233b28-014e-403c-9251-fc9047101312.pdf>
- 3 Van der Schors, W., Brabers, A., Hoefman, R., & de Jong, J. Toegang tot zorg volgens patiënten: wachttijd en afzien van zorg door kosten. Utrecht: NIVEL, 2016

- 4 Kooijman, M., Brabers, A. & De Jong, J., Hoe ervaren patiënten toegang tot zorg? Afzien van zorg wegens kosten en wachttijden. Utrecht: Nivel, 2018
- 5 Kooijman, M.P., Brabers, A.E.M. & De Jong, J., Afzien van zorg vanwege de kosten en wachttijden voor het bezoek aan een medisch specialist. Utrecht: Nivel, 2019
- 6 Meijer, M., Brabers, A., Victoor, A., & De Jong, J. (2020). Negen procent van de mensen ziet af van zorg vanwege de kosten. Er is sprake van een daling in de periode 2016-2019. Utrecht: Nivel, 2020.
- 7 Hulst, F. van der, Meijer, M., Holst, L., Brabers, A., & Jong, J. de. Infographic. Afname in aantal mensen dat afziet van zorg vanwege de kosten tussen 2016-2020. Toegang tot zorg. Utrecht: Nivel, 2021.
- 8 Horsselenberg, M., Brabers, A. & Jong, J. de. Infographic. De afname van het percentage mensen dat aangeeft af te zien van zorg vanwege kosten stagneert: cijfers 2016-2021. Utrecht: Nivel, 2022
- 9 Holst, L, Brabers, A. & Jong, J. de. 6% van de burgers in Nederland geeft in 2022 aan af gezien te hebben van een doktersbezoek vanwege kosten. Utrecht: Nivel, 2023
- 10 Beerman, B., Meijer, M., Brabers, A. & Jong, J. de. Elf procent van de burgers geeft aan in 2023 afgezien te hebben van een doktersbezoek, verdere behandeling of medicatie vanwege de kosten. Utrecht: Nivel, 2024
- 11 Huijgen, S., Meijer, M., Brabers, A. & Jong, J. de. In 2024 geeft acht procent van de burgers aan afgezien te hebben van een doktersbezoek, verdere behandeling of medicijnen vanwege de kosten. Utrecht: Nivel, 2025
- 12 Patiëntenfederatie Nederland. (2023). Stapeling zorgkosten.
<https://www.patiëntenfederatie.nl/downloads/rapporten/1446-rapport-stapeling-zorgkosten/file>
- 13 Van Esch, T. E. M., Brabers, A. E. M., Dijk, C., van, Groenewegen, P. P., & Jong, J. D., de (2015). Inzicht in zorgmijden: aard, omvang, redenen en achtergrondkenmerken.
<https://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Inzicht-zorgmijden.pdf>
- 14 Rijksoverheid (2025). Welke zorg zit in het basispakket van de zorgverzekering? [Welke zorg zit in het basispakket van de zorgverzekering? | Rijksoverheid.nl](#)
- 15 Dros, J.T., van Dijk, C.E., Bos, I., Meijer, W.M., Chorus, A., Miedema, H., Veenhof, C., Arslan, I.G., Meijboom, B.R., & Verheij, R.A. (2023). Healthcare utilization patterns for knee and hip osteoarthritis before and after changes in national health insurance coverage: a data linkage study from the Netherlands.
- 16 RIVM (2018). Gezondheidsverschillen verkleinen: wat werkt, wat niet? Bilthoven: RIVM.
- 17 Tweede Kamer der Staten Generaal (2024). Wijziging van de Zorgverzekeringswet teneinde het verplicht eigen risico voor de zorgverzekering in 2026 ongewijzigd te laten. [Memorie van toelichting.pdf](#)
- 18 Brabers AEM & de Jong JD. (2022). Nivel Consumentenpanel Gezondheidszorg: basisrapport met informatie over het panel 2022. Utrecht: Nivel.

Het onderzoek

In november 2024 heeft het Nivel bij een steekproef van 1.500 panelleden uit het Consumentenpanel Gezondheidszorg een vragenlijst uitgezet met de vraag of ze in de afgelopen 12 maanden hadden afgezien van een bezoek aan de huisarts, arts/verpleegkundige in het ziekenhuis, mondhygiënist, tandarts, fysiotherapeut en een zorgverlener in de GGZ vanwege de kosten. De resultaten van dit factsheet zijn gebaseerd op de antwoorden van 782 respondenten (respons 52%). Het percentage mensen dat afziet van een zorgverlener vanwege de kosten is met de volgende vraag gemeten: 'Heeft u in de afgelopen 12 maanden afgezien van een bezoek aan een van onderstaande zorgverleners **vanwege de kosten**?' De groep die 'niet van toepassing' antwoordde is niet meegenomen in de analyses. Niet van toepassing betekende in het kader van dit onderzoek 'Ik heb geen zorg nodig gehad van de betreffende zorgverlener'. Om verschillen tussen groepen te kunnen identificeren zijn voor alle achtergrondkenmerken logistische regressie analyses uitgevoerd. In het factsheet zijn alleen statistisch significante verschillen tussen groepen opgenomen.

Meer weten

Het Nivel levert de kennis om de gezondheidszorg in Nederland beter te maken. Dat doen we met hoogwaardig, betrouwbaar en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar thema's met een groot maatschappelijk belang. 'Kennis voor betere zorg' is onze missie. Alle onderzoeken publiceert het Nivel openbaar. U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Voor meer informatie over het Consumentenpanel Gezondheidszorg kunt u terecht op <https://www.nivel.nl/nl/panels-en-registraties/nivel-consumentenpanel-gezondheidszorg> of e-mailen naar consumentenpanel@nivel.nl. Meer informatie over het panel is ook te vinden in het basisrapport met informatie over het panel¹⁸.

Titelgegevens van deze publicatie

Huijgen, S., Brabers, A., Meijer, M., & Jong, J.D. de. Ruim 1 op de 10 die fysiotherapie of mondzorg nodig heeft, mijdt dit door kosten. Utrecht: Nivel, 2025.

Bijlage A

Tabel 1: Percentages afzien van een bezoek aan verschillende zorgverleners, uitgesplitst naar inkomen, financiële situatie, leeftijd en ervaren gezondheid*

	Huisarts	Arts/verpleegkundige in ziekenhuis	Tandarts	Mondhygiënist	Fysiotherapeut	Zorgverlener in de GGZ
Totaal	5%	4%	11%	12%	13%	8%
Inkomen						
<1750 euro	4% (ref)	2% (ref)	20%	7% (ref)	14%	4% (ref)
1750-2700 euro	5%	6%	15%	13%	14%	16%
>2700 euro	5%	3%	9% (ref)	12%	11% (ref)	7%
Financiële situatie						
Ik moet schulden maken/spaargeld aanspreken	7%	6%	24%	26%	29%	27%
Ik kan precies rondkomen	8%	9%	17%	14%	13%	15%
Ik houd een beetje/veel geld over	4% (ref)	3% (ref)	8% (ref)	10% (ref)	11% (ref)	4% (ref)
Leeftijd						
18-39 jaar	5%	4%	10%	17%	16%	11%
40-64 jaar	6%	6%	14%	14%	14%	7%
65+ jaar	3% (ref)	2% (ref)	6% (ref)	2% (ref)	8% (ref)	6% (ref)
Ervaren gezondheid						
Matig/slecht	5%	5%	18%	20%	17%	19%
Goed	4% (ref)	4%	11%	11%	12%	4% (ref)
Uitstekend/zeer goed	6%	3% (ref)	6% (ref)	10% (ref)	9% (ref)	5%

*Blauwe percentages verschillen significant van de referentiecategorie